

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Maximilian Krackhardt

Distinktionsprincipen i icke-internationella konflikter

En folkrättslig studie av en grundläggande humanitärrettslig princip

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Uppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Christian Häthén

Termin: HT2013

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	5
1.1 Problemformulering och frågeställningar	5
1.2 Syfte och avgränsningar	8
1.3 Metod och Material	9
1.4 Forskningsläge	10
1.5 Disposition	11
2 DISTINKTIONSPRINCIPENS UTVECKLING	12
2.1 Den tidiga distinktionsprincipen	12
2.2 Haagkonventionernas distinktionsprincip	14
2.3 Genevekonventionernas distinktionsprincip	17
3 DAGENS DISTINKTIONSPRINCIP	20
3.1 Internationella väpnade konflikters distinktionsprincip i traktaträtten	20
3.2 Icke-internationella väpnade konflikters distinktionsprincip i traktaträtten	22
3.3 Distinktionsprincipen i Sedvanerätten	24
3.3.1 Sedvanerättens distinktion i den internationella väpnade konflikten	25
3.3.2 Sedvanerättens distinktion i den icke-internationella väpnade konflikten	26
3.4 Distinktionsprincipen i en jämförelse mellan de två konflikttyperna	28
3.4.1 Civilas direkta deltagande i stridigheterna	30
3.5 Utmaningar för distinktionsprincipen i Afghanistankonflikten	33
4 ANALYS	35

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	38
Källor	38
Litteratur	38
Elektroniska källor	39
RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	41

Summary

A central principle for the regulation of international humanitarian law is the so called Principle of Distinction. Its purpose is twofold: To assure that the necessary distinction between civilians and combatants is upheld in order for its second purpose to be fulfilled, which is the protection of the civilian population in times of armed conflict. The exact form the principle takes is dependent upon under which conflict-paradigm it operates, either under the paradigm of international armed conflict or an non-international armed conflict. The most important difference between the two paradigms is that a definition of combatant is missing in the treaty law concerning the latter type of conflict. This definitions' existence is important since the other group of individuals in the conflict, civilians, mostly are negatively defined against the combatant. Hence, if one has no definition of combatant it is hard to effectively differentiate between protected civilians and those who may be attacked. The reason why this is especially problematic in non-international armed conflict is the way they generally are fought, which is between a state and an armed non-state actor. This non-state actor most often is comprised of people who according to the principle of distinction are civilians but are still partaking in the actual fighting. Hence without a way to clearly define civilians and combatants, the principle is in jeopardy.

As will be seen however, there still exists a principle of distinction in non-international armed conflict. This distinction though, is not between combatants and civilians but between fighters and civilians, with fighters being mostly the members of the armed non-state actor. This development has given to the new question of direct participation. If a civilian participates directly then he or she will lose their civilian status and therefore their protection. During the last couple of years, intense discussion about the notion of direct participation has yielded a more refined definition of what constitutes such participation. However, especially with the backdrop of todays' conflicts being very complex, there are still some notable challenges to the principles practical application left.

Sammanfattning

En viktig pelare i den humanitära rätten är distinktionsprincipen och har utvecklats under många århundraden. Dess syfte är tvåfaldigt: Att säkerställa ett åtskiljande mellan olika parter i en konflikt och att urskilja kombattanter från civila i en konflikt för att de förstnämnda ska kunna skyddas. Distinktionsprincipens utformning skiljer sig åt mellan de olika typerna av konflikter och den viktigaste skillnaden är frånvaron av det så kallade kombattantbegreppet i den icke-internationella väpnade konflikten. Kombattantbegreppet definierar vem som är att anse som kombattant i en viss konflikt definieras generellt via kriterier så som uniformt uppträdande och öppet bärande av vapen.

Avsaknaden av detta begrepp föreställer ett problem för principens tillämpning i båda typerna av konflikten men särskilt i den icke-internationella. Detta beror på att man i både traktaträtten och sedvanerätten definierar civila negativt gentemot kombattanter.

Varför avsaknaden föreställer ett problem särskilt i den sistnämnda konflikten är för att dessa konflikter per definition inte utkämpas mellan två stater med sina respektive väpnade styrkor utan mellan en stats väpnade styrkor och vad som kallas för en beväpnad icke-statlig aktör, oftast någon form av ett väpnat uppror som i grunden ofta består av civila.

Trots avsaknaden på pappret har dock inte åtskillnaden försvunnit och man pratar om stridande istället för kombattanter, varigenom åtskillnaden är återställd. En annan mycket viktig aspekt av distinktionsprincipen är civilas direkta deltagande i konflikter genom vilket dessa kan förlora sitt humanitarrättsliga skydd. Diskussionen om vad som utgör ett direkt deltagande har på senare år resulterat i att begreppets innebörd har definierats bättre och således blivit mera användbart som en lösning på principens innevarande problem. Trots detta kvarstår många utmaningar för distinktionen i dagens komplexa konflikter.

Förord

Idén till denna uppsats kom till under mina studier i folkrätt under höstterminen 2013 där det hölls en mycket engagerande föreläsning om den humanitära rätten och dess tillämpning i praktiken. Under föreläsningen kom även frågan om distinktionen mellan civila och stridande upp till en kortare debatt. Jag hade just läst en autobiografi av en brittisk veteran som hade spenderat en tid i Afghanistan och jag mindes väl att jag hade läst om hans irritation över att inte kunna skjuta tillbaka på vad som han uppfattade var fiender och därmed legitima mål. Insatsreglerna som han var tvungen att hålla sig till var dock utformade på ett strängare sätt och återspeglade distinktionsprincipens dilemma, att balansera mellan att ge militären så mycket frihet så att den kan operera effektivt mot en motståndare och att samtidigt ge civilbefolkningen skydd mot att bli villkorligt dödade eller skadade under stridshandlingar.

Jag vill framföra ett tack till mina familj, för att de har uppmuntrat mig även under stunder där skrivandet inte var det mest intressanta, mera specificerat under julen. Ett särskilt tack ska också framföras till min handledare Christian Häthén, för hans insikter och hjälp med arbetet samt till Britta Sjöstedt, som dels var föreläsaren under den ovan nämnda föreläsningen och dels var mycket behjälplig när jag rådfrågade henne.

Förkortningar

ANSA

Beväpnad icke-statlig aktör

ICRC

Internationella Rödakorskommittén

ICTY

Krigsförbrytartribunalen för det
forna Jugoslavien

1 Inledning

Det är ett väletablerat historiskt faktum att den mänskliga historien är fylld av väpnade konflikter, både mellan individer såväl som den mer institutionaliserade formen mellan stater, en företeelse vi kallar för krig. Insikten om att en sådan konflikt är det mest destruktiva en människa kan ägna sig åt är mycket gammal och åtminstone ända sedan födseln av den moderna filosofin har kriget därför analyserats och diskuterats. Likt konflikten i sig har dessa diskussioner följt oss till idag och förs idag till största del inom ramen för vad man kallar för den internationella humanitära rätten, i sin tur en del av folkrätten.

Redan namnet antyder att den internationella humanitära rättens syfte är att injicera humanitetens tankar i den mellanmänskliga konflikten och en central sådan tanke är att vissa personer förtjänar att skyddas från krigets fasor, speciellt civila¹. Som en logisk förlängning av detta mål måste man kunna skilja åt civila från resterande deltagare i konflikten för att de förstnämnda ska kunna skyddas. I syfte att göra denna åtskillnaden har man utvecklat en princip som försöker svara på frågan vem som är att anse som skyddsvärd i en väpnad konflikt, vilken har blivit benämnt distinktionsprincipen.²

1.1 Problemformulering och frågeställningar

En nödvändig förutsättning för att man överhuvudtaget kan tala om en konflikt är att det måste finnas åtminstone två parter i en sådan konflikt. Dessa parter till ett krig eller en konflikt kan utgöras av allt från stater med professionella arméer till deltagare i ett väpnat uppror och det är av många anledningar av stort intresse att man kan urskilja till vilken part i konflikten en deltagare hör.

---

¹ Sassóli, Marco; Bouvier, Antoine; Quintin; *How does Law Protect in War?* Genève 2011,

² Den engelska termen som använts i mycket av den folkrättsliga doktrinen är ”The Principle of Distinction”.

Vid sidan av att kunna urskilja sidorna i en konflikt, vilket är mer av ett militärstrategiskt problem, finns det idag ett minst lika starkt humanitär-rättsligt intresse av att kunna urskilja dem som deltar i konflikten från civilister. För oss framstår denna åtskillnad, vars syfte är att skydda civila från konfliktens fasor, idag som uppenbar och logisk men läsaren kommer i den senare framställningen att se att så inte alltid har varit fallet, tvärtom har civila av olika anledningar ofta beskrivits som mjuka men legitima mål.

Distinktionen mellan krigförande och civila har redan från början varit ett hett omdebatterat ämne bland folkrättsjurister och varit ett omtvistat ämne mellan stater. Den första utmaningen för distinktionsprincipen ligger i folkrättens natur, där suveränitetsprincipen ger varje stat rätt att följa sina egna övertygelser, vilket givetvis ska ske inom ramen för de traktaten och den internationella sedvanerätten som staten är bunden av. På grund av denna suveränitet krävs ofta mycket långa förhandlingar för att staterna ska kunna enas om en frågas lösning.

Utöver detta har principen länge, egentligen från dess uppkomst, haft en mer eller mindre oklar innebörd vilket i sin tur varit bakgrunden till svårlösta tillämpningsproblem som kan och har resulterat i att civila skadas och dödas i konflikter, ibland i stor omfattning. Denna oklarhet är dock inte på något sätt oönskad från många staters sida, eftersom trots att den humanitära rätten behandlar vad som bäst kan beskrivas så som mänsklighetens värsta sidor så har stater en tendens att vilja reservera sig rätten att kunna använda våld för sina egna ändamål när så krävs. Den humanitära rätten, inklusive distinktionsprincipen, vilar på denna bakgrund där staternas kompromisser sinsemellan ger oklara regleringar som sedan får förtydligas av rättslärda. Tillämpningsproblemen och potentialen för fruktansvärda följder av felaktiga tillämpningar ökar dessutom i takt med ett ökat krav att träffa snabba beslut, vilket inte är ovanligt i stridens hetta, varför det är viktigt att regler och principer får en utformning som är enkel att tillämpa. Detta föreställer distinktionsprincipens andra stora utmaning.

I ljuset av det senaste årtiondets konflikter efter den 11 september 2001, särskilt konflikten i Afghanistan, har distinktionsprincipen fått ett förnyat intresse för världssamfundet i allmänhet och för de i konflikten delaktiga parterna i synnerhet. Denna konflikt kännetecknas dels av att den inte utkämpas mellan två stater utan mellan en stat och en eller flera beväpnade icke-statliga aktörer³, där de sistnämnda sällan erkänner den internationella humanitära rätten. Därutöver kännetecknas denna konflikt av en stark asymmetri vilket vissa hävdar inte ens gör det möjligt för upprorsmännen att föra kriget på ett sätt som är förenligt med den humanitära rätten. Enligt ett sådant resonemang är denna omöjlighet huvudanledningen till att upprorsmännen tillgriper okonventionella och ofta illegala stridsmetoder så som att medvetet agera dolt i skydd av civilbefolkningen. Att öka efterlevnaden av den humanitära rätten hos dessa beväpnade grupper är därför den tredje stora utmaningen, främst för den humanitära rätten i stort men det säger sig självt att distinktionsprincipen inte beaktas om dess övergripande reglering förkastas av en part i konflikten.

Oavsett anledning eller rättfärdighet i dessa metoder hotar denna svårighet att urskilja de som får attackeras från de som är skyddade civila att utmynna i skador och död för den sistnämnda kategorin. Därför är en klar och enkelt tillämpbar distinktionsprincip i allra högsta grad eftersträvansvärd för samtliga parter, särskilt i en asymmetrisk konflikt så som den i Afghanistan sedan 2001.

Med bakgrund av de ovan beskrivna uppkommer följande frågeställningar:

- Hur har distinktionsprincipen utvecklats?
- Hur är dagens distinktionsprincip utformad, särskilt i icke-internationella väpnade konflikter?
- Vilka utmaningar står distinktionsprincipen inför i dagens konflikter och vilka lösningar föreslås?

---

³ I den engelska folkrättsliga doktrinen benämns dessa som Armed Non-State Actor, vilket ofta förkortas till ANSA.

1.2 Syfte och avgränsningar

Detta arbete syftar åt att utreda och beskriva den grundläggande regleringen av distinktionsprincipen i folkrätten, både den traktatsbaserade såväl som den sedvanerättsliga. Vidare ska civilas ställning inom ramen för distinktionsprincipen belysas, ett begrepp som inte är så tydligt definierad som man skulle kunna önska sig. Arbetet kommer att bygga på ett rättsutvecklingsperspektiv, inom ramen för vilket utvecklingen av distinktionsprincipen ska utredas och analyseras med bakgrund av dagens regleringar.

Som en utveckling av definitionen av civilister skall arbetet dessutom belysa möjliga lösningar som distinktionsprincipen möter i de senaste årens konflikter, med särskild vikt på konflikten i Afghanistan. Slutligen skall dessa olika lösningsförslag analyseras och en sammanställning göras över hur det folkrättsliga rättsläget ser ut med hänsyn till distinktionsprincipen för att sedan lyfta blicken och försöka se vilka utmaningar principen kan möta inom den överskådliga framtiden.

Arbetet kommer att av arbetsekonomiska skäl vara avgränsat till att behandla just distinktionsprincipen och bortse från de andra grundpelarna i den humanitära rätten, så som principen om proportionalitet. Läsaren förutsätts alltså besitta en viss kunskap om både folkrätten och den internationella humanitära rätten, så att det krävs existensen av en väpnad konflikt för att den sistnämnda ska bli tillämplig. Vidare kommer framställningen att endast behandla principens personella dimension, alltså endast åtskillnaden mellan olika personkategorier och inte mellan civila och militära objekt. Denna dimension kommer att betraktas mot en bakgrund av individualiserade attacker i motsats till urskillningslösa anfall som är en annan sida av distinktionsprincipen. Det kommer också att bortses från regleringen av så kallade *levée en masse* vilket är organiserade massuppror i vilka civila inte är skyddade.

1.3 Metod och Material

För att uppnå det ovan beskrivna ändamålet med detta arbete ska den rättsdogmatiska metoden med fokus på den folkrättsliga doktrinen användas. Den klassiska svenska varianten av denna metod föreskriver att rättsläget ska utredas och analyseras utifrån fyra klassiska rättskällor; regleringar, förarbeten, domar och juridisk doktrin.

Eftersom detta arbete dock behandlar folkrättsliga frågor föreligger emellertid ett behov av att anpassa metoden till folkrättens förutsättningar. Detta innebär ett antal avgörande skillnader; Den största är att det inom folkrätten inte finns en utvecklad rättskällehierarki och källornas således är mer jämställda gentemot varandra. Samtidigt är en viktig rättskälla inom folkrätten sedvanerätten, alltså den rätten som bygger på att staternas förhållningssätt till olika frågor har blivit så tydlig och konsekvent att den anses så som bindande för staterna.⁴ Då det inte faller inom ramen för detta arbete att ge en komplett bild av statlig praxis och *opinio juris* med hänsyn till distinktionsprincipen är det lämpligt att istället konsultera arbeten ur den folkrättsliga doktrinen som ett indicium på sedvanerättens utformning. Detta medför att man kan hävda att den folkrättsliga doktrinen har en viktigare roll jämfört med den nationella doktrinen. Vidare förekommer också förarbeten⁵ i folkrätten men enligt Wienkonventionen om traktaträttens⁶ artikel 32 ska den gängse meningen ges företräde, således kommer dessa att tas till hjälp vid behov i den följande framställningen.

Utöver doktrinen kommer det i arbetet även hänvisas till både regleringar, ofta i form av traktat, samt till relevanta avgöranden, särskilt från den internationella domstolen i Haag (ICJ) samt den internationella krigsförbrytartribunalen för det forna Jugoslavien (ICTY).

---

⁴ Lindnerfalk, Ulf: *Folkrätten i ett nötskal*, Lund 2012, s. 28ff.

⁵ I doktrin benämns dessa ofta vid sitt franska namn ”*travaux préparatoires*”.

⁶ Wien, den 23 maj 1969, SÖ 1975:1

Hur folkrättsliga avgöranden roll ser ut är en komplicerad fråga, dels då domar särskilt på ett så specifikt område som distinktionsprincipen är relativt sällsynta och framför allt för att de, i ICJs fall, endast binder parterna till just den processen⁷. Avgörandena, och särskilt ICJs så kallade rådgivande opinioner, bör kanske snarare ses som inlägg i den vetenskapliga diskursen, vilket ytterligare stärker doktrinen roll.

Sammantaget ger detta vid handen varför fokus kommer att ligga på användningen av folkrättslig doktrin.

Som en av de främsta företrädare för humanitärrettslig doktrin måste ICRCs publikationer nämnas. Man måste dock vara medveten att även ICRC har en agenda med sina publikationer och generellt sett intar ståndpunkten att verka för en mer human krigföring och att låta humanitärrettsliga principer gå före militärstrategiska behov. Detta kan te sig logiskt att främja men ett sådant tillvägagångsätt motsvarar varken den vetenskapliga diskursen eller doktrinen vikt i realiteten, där stater gärna sätter just militära behov före den humanitära rätten.

1.4 Forskningsläge

Forskningsläget på området får konstateras vara mycket omfattande med anledning av att den humanitära rätten anses vara en av folkrättens mest grundläggande aspekter och distinktionsprincipen i sin tur är en av den humanitära rättens mest grundläggande principer. Stora forskningsprojekt har bedrivits under många årtionden och dessutom är antalet publikationer från renommierade folkrättsjurister enorm. Trots detta, och till del beroende på att folkrätten är en konsensusbaserad rätt, är principens utformning ändå inte helt klart definierad.

---

⁷ Stadgan för den internationella domstolen i Haag, artikel 59. Hittas på <http://www.icj-cij.org/documents/index.php?p1=4&p2=2&p3=0&>.

1.5 Disposition

Arbetet kommer till sin början att presentera en historisk bakgrund till utvecklingen av principen genom historien i kapitel 2, för att ge den nödvändiga kunskapsmässiga bakgrunden mot vilken utformningen av dagens distinktion måste ses. Därefter kommer distinktionsprincipen i sig att presenteras och analyseras i detalj i kapitel 3 för att författaren slutligen i kapitel 4 ska dra sina slutsatser.

2 Distinktionsprincipens utveckling

Distinktionsprincipen är onekligen en av den internationella humanitära rättens mest grundläggande pelare. För att kunna bättre illustrera dess utveckling kommer nedan följa en kort redogörelse för utvecklingen av den internationella humanitära rätten. Denna utveckling måste i sin tur ses mot bakgrund av utvecklingen som krig och konflikter har genomgått, vilket kommer att undersökas i slutet av kapitlet.

2.1 Den tidiga distinktionsprincipen

Principens definitiva ursprung är något mer komplicerat än den humanitära rätten till vilket en anledning säkerligen är att den inte, dagens uppfattning till trots, är lika historiskt självklar så som en del av kriget eller konflikten utan snarare bygger på den mänskliga idéen om humanitet. Vad som dock är säkert är att principens grundsten, nämligen att man i krig ska skilja åt mellan vissa kategorier i syfte att skydda en del av befolkningen, är mycket gammal. Ett bra exempel på detta är att det i islamsk rätt har funnits en distinktionsprincip ända sedan Koranen färdigställdes 632 f.Kr.⁸

Martin van Creveld gör en mycket djupgående undersökning av principens tidiga historia, ända tillbaka till människans tid som jägare och samlare. Han hävdar att man redan då skiljde mellan olika klasser av människor. Först och främst var åtskillnaden mellan män och kvinnor, sedan mellan barn, kvinnor och äldre å ena sidan och krigare å andra sidan. Underförstått var häri att män som varken var barn eller äldre var erkända mål i en konflikt. Han underbygger sitt resonemang genom att hänvisa tillbaka till bibeln (närmare bestämt till *Deuteronomium – Femte Moseboken*) där det föreskrevs att kvinnor vars män blivit dödade i strid fick tas som hustru av den segrande,

---

⁸ El-Dakkak, Said: "International humanitarian law lies between the Islamic concept and positive international law" I *International Review of the Red Cross*, Number 275, March-April 1990, s. 111f.

men att de hade rätt till en sorgetid på en månad där de skulle lämnas i fred, alltså åtnjöt kvinnor ett särskilt skydd.⁹

Om man följer van Crevelds tankar kan man alltså redan vid tiden innan Jesus födelse se att mänskligheten håller på att utveckla en lag som reglerar kriget, en *jus in bello*¹⁰. Själva existensen av en sådan lag, en lag som reglerar det mest destruktiva människan kan ägna sig åt, har rätteligen kallats för att vara essentiellt i ett samhället värt namnet¹¹.

Indicier för behovet och existensen av en sådan *jus in bello* börjar tillta ju längre tid fram i historien vi undersöker. Inom den kanoniska rätten till exempel utvecklades teorin om den så kallade rättvisa kriget, ett krig vars anledning så väl som utförande skulle vara rättvist. Detta var en utveckling som en av den internationella rättens fäder, Hugo Grotius, följde och bidrog till att vidareutveckla. Han gav 1625 ut skriften *De Jure Bellis ac Pacis* vari han argumenterade för att med bakgrund av konceptet om ”det rättvisa kriget” skapa ett antal positiva rättsregler, varmed han sägs ha lagt grunden för den moderna internationella humanitära rätten.¹²

En annan stor personlighet som har analyserat kriget som företeelse var tysken Carl von Clausewitz, som med sitt verk *Om kriget*,¹³ lyckades influera makthavare och militärer i stor utsträckning. Även han upptog sig med distinktionsprincipen som enligt Jann Kleffner gjorde en åtskillnad mellan vilka som hade rätt att delta i ett krig och de som inte hade rätt till detta, för de senare i utbyte mot att vara skyddade mot anfall.¹⁴ Ett sådant skydd framför allt för sjukvårdspersonal var också tidigare brukligt i

---

⁹ van Creveld, Martin, *The transformation of War*, New York 1991, s. 72ff.

¹⁰ *Jus in bello* är det latinska begreppet för lagen om hur krig ska föras, som måste skiljas från *jus ad bello*, vilket var lagen om varför krig får föras.

¹¹ Bugnion, Francois: ”Just wars, wars of aggression and international humanitarian law” I *International Review of the Red Cross*, Volume 84, Number 847, s. 525.

¹² Bugnion a.a. s. 5.

¹³ Jfr Von Clausewitz, Carl: *Vom Kriege*, Berlin 1832 i tysk originalutgåva. Svensk översättning: *Om kriget*, 2002 Stockholm.

¹⁴ Kleffner, Jann: ”From Belligerents to Fighters and Civilians Directly Participating in Hostilities – on the Principle of Distinction in Non-International Armed Conflict” I *Netherlands International Law Review*, Volume 54, Issue 2, August 2007, s. 317f.

fältslag.¹⁵ Dock var Clausewitz helt och hållet emot en positiv reglering av krigets lagar eftersom han menade att när strider utkämpas så kommer alltid den parten som minst håller sig till humanitetens regler att vinna¹⁶, vilket är en lika lockande som fruktansvärd poäng. Detta bekräftar att även om distinktionsprincipens utveckling har varit lång så har den varit långt ifrån stadig.

Detta till trots skapades 1863 i USA den så kallade Lieberkoden¹⁷, som generellt anses vara det första kodifierade regelverket som gällde hur krig skulle föras, med den konkreta nackdelen att detta dokument endast var bindande för unionsidan i det amerikanska inbördeskriget och egentligen inte gör någon åtskillnad mellan olika personkategorier.¹⁸ Samma år som Lieberkoden skrevs grundades även ICRC¹⁹ och året efter skrevs den första Genèvekonventionen²⁰, ett genombrott för det som nu alltmer började kallas för den internationella humanitära rätten. Den första Genèvekonventionen åtföljdes raskt av fler humanitärättsliga traktat, så som St. Petersburgdeklarationen (skriven 1868) som innehöll ett uttryckligt förbud mot att anfalla annat än en motståndares militära styrkor.²¹ Världen var nu på god väg in i vad Van Creveld benämner som det civiliserade krigförändets tid, som enligt honom varade fram till slutet av 1930-talet.²²

2.2 Haagkonventionernas distinktionsprincip

---

¹⁵ Bugnion a.a. s. 11.

¹⁶ van Creveld a.a. s. 64f.

¹⁷ Lieber, Francis: *Instructions for the Government of Armies of the United States in the Field*. <http://www.icrc.org/ihl/INTRO/110?OpenDocument>

¹⁸ Alexander, Amanda: "The Genesis of the Civilian" I *Leiden Journal of International Review*, Volume 20, Issue 2, 2007, s. 363.

¹⁹ Bugnion a.a. s. 8.

²⁰ *Conventions for the Amelioration of the Condition of the Wounded in Armies in the Field*, Genève den 22/8 1864.

²¹ McDonald, Avril: *The challenges to International Humanitarian Law and the Principles of Distinction and Protection from the increased Participation of Civilians in Hostilities*, Expert Paper, s. 4f.

http://www.asser.nl/default.aspx?site_id=9&level1=13337&level2=13379

²² Van Creveld a.a. s. 78.

Distinktionsprincipen var nu på god väg mot att bli en av de bärande principerna för hela den humanitära rätten som den är idag och takten i vilken traktaten skrevs ökade allt mer. År 1899 skrevs den första Haagkonventionen som åtföljdes av en andra Haagkonvention, skriven 1907. Dessa konventioner tillsammans med sina tilläggsförklaringar var de första internationella traktaten som försökte att kodifiera hela den humanitära rätten på ett övergripande sätt och har som sådan kallats för att vara stora framgångar.²³ I 1907 års Haagkonvention angående lagar och bruk i lantkrig²⁴ statueras också en definition av kombattantbegreppet i artikel 1, Tilläggsprotokollet till konvention IV, alltså under vilka omständigheter en person är att anse så som kombattant och därmed kommer i åtnjutande av kombattantprivilegiet. Detta privilegium ger kombattanten rätt att dels delta i strider och dels att bli krigsfånge, vilket för med sig rättigheter så som att bl.a. bli behandlad på ett humant sätt.²⁵ Däremot görs ingen definition av civila i protokollet, alltså måste man definiera civila negativt så som att de individer som inte är kombattanter enligt konventionen är att anse som civila.

Oavsett detta tillkortakommande innehöll Artikel 25 i samma Tilläggsprotokoll det som då sågs som det mest konkreta distinktionsprincipen dittills, där det föreskrevs att oförsvarade städer inte på något sätt fick anfallas, alltså skulle de som inte deltog i ett krig vara skyddade från anfall. Amanda Alexander ställer sig kritisk mot att detta på något vis skulle konstituera en rimlig distinktionsprincip, främst eftersom civila i befästa städer fortfarande var att anse som legitima mål och man inom dessa städer inte gjorde någon åtskillnad mellan de olika personkategorierna.²⁶

Samtidigt som man nu, till viss del åtminstone, har lyckats att med hjälp av internationella traktat få till stånd en folkrättsligt bindande form av

---

²³ Kleffner a.a. s. 316.

²⁴ *Convention respecting the Laws and Customs of War on Land*, Haag, den 23 oktober 1907.

²⁵ Se artikel 4 i tilläggsprotokollet till konvention IV.

²⁶ Alexander a.a. s. 364.

humanitärrätt hotas denna av sättet på vilket krig har förts håller på att förändras till följd av ny teknik. Van Creveld hävdar att det tidigare fanns främst två typer av krigföring, fältslaget och belägringen. Denna ståndpunkt är förvisso relativt enkelt att angripa, förband som har opererat bakom linjer har funnits i många konflikter men generaliseringen har ett visst ett visst värde då operationer bakom fiendens linjer har varit tämligen sällsynta.²⁷

Van Creveld definierar förvisso inte när denna uppdelning ska ha upphört att gälla men ett rimligt förslag vore att det senaste hade upphört i samband med införandet av bombflyg under tiden precis innan det första världskrigets utbrott²⁸. Införandet medförde att man nu även kunde angripa fiendes territorium långt bakom frontlinjerna, vilket innebar att hela fiendens population utgjorde potentiella mål.²⁹

Bland många andra faktorer var just denna möjlighet till att från luften bomba fiendens land bakgrunden till att det andra världskriget kunde bli ett totalt krig, där alla, civila som kombattanter, ansågs involverade och man följaktligen ansåg hela motståndarens befolkning som ett legitimt mål. Insikten om de nya möjligheterna som denna teknologi öppnade för nådde även ICRC på vars initiativ man 1923 skrev en traktat som reglerade just krigföringen från luften.³⁰ Trots denna konvention var synen på befolkningar så som mjuka mål³¹ tillsammans med att parter till stor del valde att inte beakta den humanitära rätten överhuvudtaget en del av bakgrunden till bombningarna mot London 1940-41 och i Dresden 1944, där ingen åtskillnad gjordes mellan civila och individer som fick attackeras.

---

²⁷ Van Creveld a.a. s.76f.

²⁸ Den första flygbombningen ägde rum i det turkisk-italienska kriget 1912 enligt ICRC: <http://www.icrc.org/eng/resources/documents/misc/57jpc1.htm>

²⁹ Alexander a.a s.355ff.

³⁰ *Rules concerning the Control of Wireless Telegraphy in Time of War and Air Warfare*, Haag, December 1922 - February 1923.

<http://www.icrc.org/ihl/INTRO/275?OpenDocument>

³¹ Alexander a.a. s. 369f.

2.3 Genevekonventionernas distinktionsprincip

Nästa stora framsteg, möjligtvis det största framsteget av de alla, var skrivandet av de fyra idag gällande Genèvekonventionerna 1949³². Dessa skrevs med bakgrund av det andra världskriget och man var nu fast besluten att reglera den humanitära rätten i ett antal definitiva dokument med bindande verkan.

Konventionen tar i huvudsak sikte på den internationella väpnade konflikten, alltså en konflikt som utkämpas mellan minst två stycken stater. För denna konfliktvariant etablerade man ett relativt utstuderat kombattantbegrepp, som till viss del byggde på det man hade utvecklat under skrivandet av Haagkonventionerna. Fortfarande definierades civila i motsatsförhållande till just dessa kombattanter i Konvention III, artikel 4, var man alltså inte kombattant enligt konventionen så var man att anse så som civil och ägde som sådan både skydd mot våld men ifall man deltog i stridigheter, ingen rätt att bli krigsfånge.³³

Därutöver var en av Genèvekonventionernas viktigaste bedrifter i det här aktuella sammanhanget att man för första gången i en traktat erkände och reglerade de konflikter som inte är av en internationell karaktär, konflikter som konsekvent har fått benämningen ”Icke-internationell väpnad konflikt”. Denna typ av konflikt, som till skillnad mot den internationella väpnade konflikten utkämpas mellan en stat och en annan, beväpnad icke-statlig aktör, oftast på den förstnämnda statens territorium, var inte på något sätt en ny företeelse. Dock hade den internationella humanitära rätten tidigare inte haft några instrument för att reglera denna typ av konflikt, man var rentav av åsikten att en sådan konflikt inte gjorde den humanitära rätten tillämplig.³⁴

---

³² Genève, den 12 augusti 1949.

³³ Kleffner a.a. s. 319ff.

³⁴ Kleffner a.a. s. 317.

Konventionernas gemensamma artikel 3, i vilken den icke-internationella väpnade konflikten regleras, ställer dessutom också upp en indirekt distinktionsprincip i denna typ av konflikt. Denna variant av principen ger skydd mot åt de som ”inte aktivt deltar i fientligheterna” och skapade således två stycken personkategorier i den icke-internationella väpnade konflikten. Dock definierade man inget kombattantbegreppet för dessa konflikter, vilket får följden att det i praktiken blev svårt att konkret särskilja kombattanter från civila.

Det är viktigt att i detta sammanhanget även dra sig till minnes att vid tiden för de fyra Genèvekonventionerna hade krig så som ett tillåtet och erkänt maktmedel mellan stater i mångt och mycket tack vare det allmänna våldsförbudet i de Förenta Nationernas stadga artikel 2, paragraf 4, upphört att finnas och detta reflekteras i världshistorien genom att prevalensen av just icke-internationella väpnade konflikter ökade avsevärt efter det andra världskriget då stater, i enlighet med deras åtagande gentemot FN, nu var mindre benägna att utkämpa krig mellan varandra.

Trots det ökade antalet icke-internationella konflikter och den samtida minskningen av de internationella konflikterna skrevs två stycken Tilläggsprotokoll till Genèvekonventionerna 1977. Det var ett uttryckligt mål för dessa protokoll att stärka skyddet för civila i konflikter, men ICRC hävdar att man av politiska anledningar var tvungen att dela upp detta skydd mellan de två konflikttyperna, då stater inte var villiga att ge samma skydd åt civila i icke-internationella konflikter som i internationella.³⁵

Tilläggsprotokoll I förtydligar och tillför således ytterligare regleringar till den internationella väpnade konflikten och har i likhet med Haagkonventionerna kallats för ett stort framsteg.³⁶ Tilläggsprotokoll II ägnar sig åt den icke-internationella väpnade konflikten men är på grund av de ovan nämnda svårigheterna inte lika välutvecklat som det första protokollet. Ändock är Tilläggsprotokoll II:s värde för utvecklingen av den

---

³⁵Jfr ICRCs artikel angående uppdelningen:

<http://www.icrc.org/eng/resources/documents/misc/additional-protocols-1977.htm>

³⁶McDonald a.a. s. 2.

internationella humanitära rätten inte att underskatta. Den markerar första gången som världssamfundet, under ICRCs ledning, konkret antog sig frågan om skydd för parterna och civila i den allt oftare förekommande icke-internationella väpnade konflikten. Genèvekonventionerna och dess två tilläggsprotokoll bildar även idag stommen av humanitärrättsliga traktat och har en framstående ställning när det kommer till att reglera distinktionsprincipens grundläggande funktion i krig och konflikter.

I den följande framställningen ska utredas hur distinktionsprincipen ser ut idag, med ett särskilt fokus på den icke-internationella väpnade konflikten.

3 Dagens Distinktionsprincip

Som etablerat i de föregående kapitlen har distinktionsprincipen inte alltid varit en given del av den humanitära rätten. Idag är det dock ställt bortom allt tvivel att principen utgör en fundamental del av just denna rätten, och principen är väl förankrad i såväl internationella traktat såväl som internationell sedvanerätt.

Nedan följer en redogörelse för hur distinktionsprincipen ser ut i dagens folkrätt. Redogörelsen är uppdelad i de två konflikttyper som finns i den internationella humanitära rätten för att sedan åtföljas av hur principen behandlas i den internationella sedvanerätten. Vidare bör tillfogas att sedvanerätten har utvecklats till att innefatta många av traktatens regleringar, dock har bland andra Kleffner hävdats att så inte är fallet för distinktionsprincipen varför en åtskillnad mellan sedvanerätt och traktaten fortfarande måste göras.³⁷

3.1 Internationella väpnade konflikters distinktionsprincip i traktaträtten

Den främsta källan för distinktionsprincipens utformning i internationella väpnade konflikter är idag tveklöst Genèvekonventionernas Tilläggsprotokoll I från 1977. Den är i dagens läge underskriven och ratificerad av 173 stater världen över, inklusive Sverige³⁸.

Distinktionsprincipen kommer till uttryck på ett flertal ställen i dokumentet, mest konkret är formuleringen i artikel 48, paragraf 1 där det sägs:

”I syfte att tillse att civilbefolkningen och civil egendom respekteras och skyddas **skall de stridande parterna alltid göra åtskillnad mellan civilbefolkningen och kombattanter [min kursivering]** samt mellan civil egendom och militära mål samt följaktligen rikta sina operationer enbart mot militära mål”³⁹.

---

³⁷ Kleffner a.a. s. 321.

³⁸ Genève den 8 juni 1977, SÖ 1979:22.

³⁹ Svenska översättningen av den engelska originaltexten i SÖ 1979:22.

Som man raskt kan se krävs ytterligare kvalifikation av rekvisiten civilbefolkning och kombattant för att kunna klargöra vem som är att anse så som civil och därmed skyddsvärd.

Definitionen för kombattanter hittas i Tilläggsprotokollet I artikel 43, paragraf 2 i vilken man med hjälp av en hänvisning till paragraf 1 i samma artikel fastslår ett antal kriterier för att vara del av en väpnad styrka och således vara kombattant. Intressant är i sammanhanget att dessa kriterier är avsevärt mindre rigida än deras motsvarigheter i konventionerna, man har till exempel i Tilläggsprotokollet gjort sig av med kravet att alltid bära uniform för att bli ansedd som kombattant.⁴⁰ För att förstå en kombattants skyldigheter enligt Tilläggsprotokoll I måste man läsa ihop denna definition med artikel 44, paragraf 3, där ett explicit krav på särskiljande gentemot civilbefolkningen ställs på kombattanter.

Till skillnad från kombattantdefinitionen, som är positivt reglerad som anført ovan, är definitionen av civila i artikel 50, paragraf 1 i Tilläggsprotokoll I, negativt definierad. Den som alltså inte är kombattant är att anse så som civil. I artikel 51 följer sedan ett antal regler i vilka skyddet för civila och civilbefolkningen sedan konkretiseras tillsammans med ett viktigt undantag i artikel 51, paragraf 3, där civila som direkt deltar i stridigheterna undantas från skydd utan att för den saken erhålla tillträde till kombattantprivilegiet, ett problem som vi ska återkomma till nedan.

Faktumet att civilistbegreppet inte är positivt definierat är således den stora svagheten i Tilläggsprotokoll I, detta gör urskiljandet beroende av de väpnade styrkors ageranden, vilket öppnar för missbruk från de sistnämndas sida. Ändock är detta faktum inte ett lika stort folkrättsligt problem idag vilket beror dels på att de internationella väpnade konflikterna har blivit relativt sällsynta och framför allt på att dessa konflikter som utgångspunkt utkämpas mellan två staters väpnade styrkor. Medlemskapet i en väpnad styrka är ju positivt definierad varför dessa enklare kan urskiljas.

---

⁴⁰ Jfr. Konvention III artikel 4.

3.2 Icke-internationella väpnade konflikters distinktionsprincip i traktaträtten

I motsats till hur väl distinktionsprincipen är reglerad i traktaträtt gällande internationella väpnade konflikter är regleringen av de icke-internationella väpnade konflikterna betydligt mindre utvecklad. En anledning till detta är att stater generellt har varit motvilliga att erkänna att en icke-internationell väpnad konflikt ens har existerat⁴¹, ofta med argumentet att man genom att erkänna förekomsten av sådana konflikter skulle ge legitimitet till de väpnade grupper som vänder sig mot sin egen eller en annan stat.⁴²

Den första fingervisningen om att en distinktionsprincip, enligt traktaträtten, också gäller i icke-internationella väpnade konflikter gav 1949 Genèvekonventionernas gemensam artikel 3, som inte använder civilistbegreppet utan istället skiljer mellan deltagande och icke-deltagande, varav de senare är skyddade mot bland annat anfall. Dock skiljer regleringen inte åt mellan statliga och icke-statliga väpnade styrkor, varför man således får en distinktion som helt och hållet bygger en individs handlingar för att avgöra om denne är att anse som skyddad enligt konventionen eller får attackeras. Kleffner menar att denna distinktion inte är tillräckligt klar för att vara någon hjälp i fråga om distinktionsprincipen.⁴³

Den andra viktiga traktatregleringen av distinktionsprincipen i icke-internationella väpnade konflikter hittas i Tilläggsprotokoll II⁴⁴, vars tillämplighetströskel dock är högre än för Genèvekonventionernas gemensamma artikel 3. Distinktionsprincipen i Tilläggsprotokoll II är, till skillnad från Tilläggsprotokoll I, inte reglerat uttryckligen. Däremot hittas

---

⁴¹ Jfr. President Reagans meddelande till Senaten skrev till senaten den 29 januari 1987. Hittas här: http://www.loc.gov/rr/frd/Military_Law/pdf/protocol-II-100-2.pdf.

⁴² Kleffner a.a. s. 322f.

⁴³ Kleffner a.a. s. 323ff.

⁴⁴ Genève den 8 juni 1977, SÖ 1979:23

en indirekt åtskillnad i Del IV (artiklarna 13 t.o.m. 18) av protokollet, särskilt i artikel 13, paragraf 1, genom vilken den civila befolkningen ges ett skydd mot att bli anfallna. Samtidigt undantar man återigen civila som direkt deltar i stridigheterna från detta skyddet i artikel 13, paragraf 2. Som bakgrund måste här nämnas att denna utformning inte har varit given från början, ett utkast till protokollet innehöll dåvarande artiklar 24 och 25 i vilka det också var tal om en tydlig distinktion mellan civila och kombattanter. Dessa artiklar togs dock bort efter förhandlingar på grund av staternas farhågor över en legitimering av beväpnade upprorsgrupperingar. Således blev endast nämmandet av civila som grupp kvar.⁴⁵

Michael Bothe⁴⁶ och flera andra kommentatorer⁴⁷ hävdar att distinktionen fortfarande upprätthålls i icke-internationella konflikter genom Tilläggsprotokoll II, trots avsaknaden av en konkret kombattantdefinition i den icke-internationella väpnade konflikten. Argumentet de anför för detta är att trots att artiklarna togs bort så var intentionen inte att distinktionen som sådan skulle försvinna. Alltså måste det fortfarande finnas kvar en personkategori inom den icke-internationella väpnade konflikten som inte är civila. I slutändan är alltså både skyddet och undantaget för direkt deltagande utformat relativt likt skyddet för civila när det gäller en internationellt väpnad konflikt.⁴⁸

Den stora skillnaden, och denna är mycket viktig att ha i åtanke, är att kombattantbegreppet definieras endast indirekt i Tilläggsprotokoll II, artikel I och det således inte finns legaldefinierade kombattanter i en icke-internationell väpnad konflikt. Då det traktatbaserade skyddet är utformat på ett mycket liknande sätt som i internationella väpnade konflikter, genom att negativt definiera civila gentemot kombattanter, blir civilistdefinitionen

---

⁴⁵ Kleffner a.a. s. 324.

⁴⁶ Bothe, Michael: *Direct Participation in Hostilities in Non-International Armed Conflict*, Expert Paper submitted to the Second Expert Meeting on the Notion of Direct Participation in Hostilities, Haag, 25-26 oktober 2004, s. 8ff.

⁴⁷ Kleffner a.a. s. 325 samt Melzer, Nils: "Interpretive Guidance on the Notion of Direct Participation in Hostilities under International Humanitarian Law" I *International Review of the Red Cross*, Volume 90, Number 872, Desember 2000, s. 1004. Bägge erkänner dessa utmaningar och förklarar att det gäller att utreda ett direkt deltagande för att definiera

⁴⁸ Jfr kapitel 3.1.1 ovan

hängandes löst i luften och skyddet således svårtillämpat i praktiken. Till denna viktiga problematik återkommer vi nedan.

3.3 Distinktionsprincipen i Sedvanerätten

Vid sidan om den traktatbaserade humanitära rätten är distinktionsprincipen också reglerad i den sedvanerättsliga humanitära rätten. Som ovan anført känner även sedvanerätten till skillnaden mellan en internationell väpnad konflikt och en icke-internationell konflikt. Utöver detta har det på sedvanerättens område också framförts att denna åtskillnaden har blivit irrelevant och bör tas bort.⁴⁹ Detta till trots kommer den följande redogörelsen av pedagogiska skäl befatta sig med båda konflikttyperna separat i syfte att göra en tydlig jämförelse. Som ovan diskuterat i kapitel 1.3 är juridisk doktrin ett lämpligt indicium för existensen av en internationell sedvanerätt.

Ett centralt arbete ur doktrinen är ICRCs studie om den sedvanerättsliga humanitära rätten, som publicerades i en första upplaga år 2005.⁵⁰ Det uttalade syftet med denna studie var att undersöka både den statliga praxisen och den nödvändiga *opinio juris*, även om författarna medger att särskilt på den humanitära rättens område kan en sådan dels vara svår att bevisa men framförallt svår att urskilja från en stats praxis.⁵¹ Studien sammanfattar den, enligt författarnas uppfattning, nu gällande humanitära sedvanerätten i ett relativt stort antal regler, för att sedan diskutera reglernas tillämplighet i respektive konflikttyps kontext. Studiens värde får inte överskattas, det har inte varit okritiserat⁵² och Emily Crawford påpekar mycket riktigt att det i grund och botten är ett akademiskt arbete.⁵³ Ändock är detta dokument idag

---

⁴⁹ Crawford, Emily: *Unequal before the Law: The Case for the elimination of the Distinction between International Armed Conflict and Non-International Armed Conflict*, Sydney Law School Research Paper No. 11/28, 2011, s. 32.

⁵⁰ Henckaerts, Jean-Marie; Doswald-Beck, Louise: *Customary International Humanitarian Law*, Cambridge 2005.

⁵¹ Henckaerts och Doswald-Beck, a.a. sid xlviii ff.

⁵² Quéniévet, Noëlle: "The 'War on Terror' and the Principle of Distinction in International Humanitarian Law" i *Colombian Yearbook of International Law*, 2010, s. 163 ff.

⁵³ Crawford a.a. sid 457.

den mest omfattande studien på området, vilket får antas ge det en stor tyngd i sammanhanget.

3.3.1 Sedvanerättens distinktion i den internationella väpnade konflikten

Som beskrivet är ICRCs studie ett mycket viktigt inlägg i diskursen om en folkrättslig sedvanerätt. Distinktionsprincipen är i studien sammanfattad i dess Regel 1⁵⁴, vilken anger att parterna till en konflikt alltid måste särskilja mellan kombattanter och civila och samtidigt åtnjuta civila ett skydd mot att bli anfallna. Denna regels formulering grundas på en utredning av staters praxis angående distinktionen där denna distinktion kristalliseras fram. Studien hävdar också att Tilläggsprotokollet I:s distinktionsprincip får anses ha uppnått sedvanerättslig status i en internationellt väpnad konflikt, med stöd av bland annat den svenska betänkandet ”Folkrätten i Krig”⁵⁵.

Även enligt studien behöver begreppen kombattant och civilist definieras för att kunna förstå distinktionsprincipens innebörd, vilket görs i Reglerna 3 t.o.m. 6. Intressant att se i sammanhanget är att även här definieras civilisten negativt gentemot medlemmar i den väpnade styrkorna, återigen med undantagen för ett direkt deltagande i stridshandlingar. Alltså är de civila återigen i praktiken beroende på styrkornas handlingar för att inte riskera att bli attackerade.

Ett annat dokument som upptar sig med frågan hur distinktionsprincipen och särskilt civilistbegreppet är utformat i den humanitära sedvanerätten är Nils Melzers studie om civilas direkta deltagande där även han hävdar att civila måste definieras genom att vara icke-kombattanter. Som argument för detta anför han att allt annat skulle strida mot den humanitarrättsliga grundsatsen att särskilja mellan två kategorier, civila och kombattanter.⁵⁶

---

⁵⁴ Henckaerts och Doswald-Beck a.a. s. 3f.

⁵⁵Jfr. SOU 1984:56 *Folkrätten i väpnad konflikt- svensk tolkning och tillämpning*

⁵⁶ Melzer, a.a. s. 997f.

Generellt sett, och särskilt med bakgrund av ICRCs studie, kan man alltså konstatera att argumentet att Tilläggsprotokollet I:s distinktionsprincip har uppnått en status av internationell sedvanerätt och civila definieras genom att de inte är kombattanter och inte heller direkt deltar i stridigheterna. I likhet med den traktatbaserade distinktionsprincipen i icke-internationella väpnade konflikter framstår inte denna otydlighet som en stor utmaning för den humanitära rätten idag.

3.3.2 Sedvanerättens distinktion i den icke-internationella väpnade konflikten

Regleringen av distinktionsprincipen i traktaträtten är förhållandevis litet i omfattning men det råder inget tvivel kring att principen också är tillämplig i icke-internationella väpnade konflikter, inte minst sedan ICJ förklarade att principen var ”överskridlig⁵⁷” i *Nuclear Weapons Advisory Opinion*⁵⁸ vilket Noëlle Quenivet med fog hävdar klart tyder på att distinktionsprincipen i sedvanerätten har nått en status av *jus cogens*⁵⁹, alltså tvingade sedvanerätt.

ICRCs studie om den humanitära sedvanerätten tar, som ovan nämnt, upp distinktionsprincipen i Regel 1⁶⁰ och konstaterar att det råder en stor samsyn i staternas praxis angående principens existens. Studien hänvisar till ett stort antal källor för att underbygga detta argument, bland annat genom att studera militära manualer från ett flertal länder och konstaterar kort och gott att man inte har funnit någon statlig praxis som skulle motsäga principens existens och visar på en lång rad av uttalanden, både från enskilda stater samt FNs Generalförsamling, som fördömer brott mot distinktionsprincipen. Som ytterligare argument för principens fasta plats anförs också rättsfall

---

⁵⁷ I den engelska originaltexten används termen ”intransgressible”

⁵⁸ *Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons, Advisory Opinion*, International Court of Justice, den 8 juli 1996, paragraf 78f.

⁵⁹ Quenivet a.a. s. 7.

⁶⁰ Henckaerts och Doswald-Beck a.a. s. 3.

från både ICJ, särskilt den ovan nämnda *Nuclear Weapons Advisory Opinion*, och ICTY.⁶¹

Studien gör dock ingen åtskillnad mellan de olika konflikttyperna i sin formulering av Regel 1 vilket resulterar i att man även i icke-internationella väpnade konflikter således bör skilja mellan kombattanter och civila. Detta är dock problematiskt eftersom det enligt den traktatbaserade rätten är relativt entydigt att det inte finns kombattanter med ett uttalat kombattantprivilegium i den internationella väpnade konflikten.⁶²

Problematiken uppmärksammas även av författarna i Regel 3⁶³ där man konstaterar att termen kombattant i icke-internationell väpnad konflikt använts för att beteckna de som inte är civila, utan att dessa kombattanter för den delen kommer i åtnjutande av privilegiet genom vilket de hade haft en rätt att delta i stridigheter samt att efter ett tillfångatagande få krigsfångestatus. Ett sådant språkbruk, som ju strider mot den traktatbaserade uppdelningen i två personkategorier, har dock ifrågasatts och kritiseras i den folkrättsliga doktrinen och benämningen stridande⁶⁴ har istället föreslagits som kategori för icke-civila i en icke-internationell väpnad konflikt.⁶⁵

Vid sidan om kombattanter eller stridande, oberoende av vilken benämning man väljer att använda, måste även civila definieras för att den icke-internationella väpnade konflikts distinktionsprincip ska kunna användas i praktiken. Enligt studiens Regel 5⁶⁶ definieras civila också i sedvanerätten genom att inte vara en del av de väpnade styrkorna, alltså negativt. På grund av hur icke-internationella väpnade konflikter oftast utkämpas, mellan en stat och en icke-statlig aktör, är denna definition tagen för sig inte av särskilt

---

⁶¹ Henckaerts och Doswald-Beck a.a. s. 5ff.

⁶² Jfr kapitel 3.2.

⁶³ Henckaerts och Doswald-Beck a.a. s. 11ff.

⁶⁴ Den föreslagna engelska termen är fighters, stridande är således den svenska översättningen.

⁶⁵ Kleffner a.a. s. 330 med hänvisning till Schmitt, Michael N.; Garraway, Charles H.B.; Dinstein, Yoram: *San Remo Manual on the Law of Non-International Conflict*, San Remo 2006, kapitel 1.1.2. Manualen hittas vid:
<http://www.iihl.org/iihl/Documents/The%20Manual%20on%20the%20Law%20of%20NIA%20C.pdf>

⁶⁶ Henckaerts och Doswald-Beck a.a. s. 17.

stort värde då den ju inte skiljer åt de civila som är skyddade och de individer som är att anse som legitima mål.

Regel 6⁶⁷ förtydligar därför denna oklarhet och i kommentaren till denna regel förs en mycket omfattande diskussion kring termen ”direkt deltagande i stridigheter”, vars uppfyllande genom en individ fråntar denne sitt skydd mot anfall och denne således blir ett legitimt mål. Frågan är då vad som konstituerar ett sådant direkt deltagande? Studien ger inget klart svar på denna frågan utan nöjer sig i stort sett med att konstatera att det enligt sedvanerätten inte föreligger några hinder mot att en individ förlorar sitt skydd mot anfall genom ett direkt deltagande.⁶⁸

3.4 Distinktionsprincipen i en jämförelse mellan de två konfliktyperna

Efter den ovanstående undersökningen av distinktionsprincipens reglering kan nu en jämförelse göras mellan hur principen ser ut i de olika konflikterna och ett antal problem identifieras, särskilt inom ramen för den icke-internationella väpnade konflikten.

I den internationella väpnade konflikten finns en relativt tydligt avgränsning mellan kombattanter å ena sidan och civilister å andra sidan. Inom den icke-internationella konflikten är åtskillnaden dock inte lika väl definierad och den främsta anledningen är, så som det har berörts ovan, att den icke-internationella konflikten ofta står mellan en stat å ena sidan och en icke-statlig aktör å den andra. Man får dra sig till minnes att folkrätten är skapat av stater och dessa stater har ett distinkt intresse att förhindra, och i vart fall att inte uppmuntra, att missnöjda medborgare tar till vapen.⁶⁹ Av just denna anledning har man från staters sida varit väldigt obenägen att ge kombattantstatus till dessa icke-statliga aktörer, eller ens att erkänna att en

---

⁶⁷ Henckaerts och Doswald-Beck a.a. s. 19f.

⁶⁸ Henckaerts och Doswald-Beck a.a. s. 22ff.

⁶⁹ Kleffner a.a. s. 321f.

sådan konflikt bör anses så som en väpnad konflikt. En sådan status kan dock sägas vara en förutsättning för en klar och entydig distinktionsprincip i den icke-internationella konflikten.

Oklarheten är olycklig för alla parter till en konflikt eftersom det genom denna divergens mellan regleringen av konflikter är fullt möjligt att en konflikt förs mot en icke-statlig aktör utan att ha ett konkret sätt att skilja mellan de som deltar i striden och de som inte gör det. Detta leder för statens sida till att man i det närmaste blir handlingsförlamad då man ju inte kan attackera någon i enlighet med folkrätten om dennes roll i konflikten är oklar. Således blir det snudd på omöjligt att militärt vinna en sådan konflikt. Samtidigt främjar det inte heller den icke-statliga aktörens vilja att följa den humanitära rätten, då dessa vinner spelrum på att aktivt missakta distinktionen och således kan röra sig friare. Exempelvis Talibanerna i Afghanistankonflikten har i sina förhållningsregler uttryckligen uppmanat till ett sådant missaktande.⁷⁰ Hur problemfyllt ett sådant missaktande av den humanitära rätten är, speciellt för civilbefolkningen, behöver knappast påtalas. Utan denna rätt går konflikterna tillbaka till att vara beroende av respektive fältherres och enskild soldats samvete och godtycke för att undgå grymheter.

Det har ovan konstaterats att det i traktaträtten gällande icke-internationella väpnade konflikter saknas en uttrycklig kombattantdefinition. Samtidigt argumenterar doktrinen tämligen enstämmig för att distinktion ändå upprätthålls i en icke-internationell konflikt.⁷¹

En förlängning av detta argument är också att till följd av att man inte kan definiera kombattanter i dessa konflikter så vilar distinktionen mellan att vara skyddad och inte skyddad på hur man definierar ett direkt deltagande i stridigheterna.⁷² Denna fråga om definitionen av ett direkt deltagande så

---

⁷⁰ Förhållningskoden *Layeha*, regel #63, så som återgiven i *Understanding Afghan Culture. Analyzing the Taliban Code of Conduct: Reinventing the Layeha*, Naval Postgraduate School, 6 augusti 2009, s. 37.

⁷¹ Jfr Kapitel 3.2

⁷² Bothe a.a. s. 8f.

som avgörande faktor för frågan om individen ska åtnjuta ett skydd eller inte är en av distinktions-principens stora utmaningar i dagens läge.

Sammanfattningsvis kan alltså konstateras att distinktionsprincipen i icke-internationella väpnade konflikter enligt sedvanerätten har gått från att vara en diskussion kring definitionen av civila och kombattanter till att istället handla om hur man definierar ett direkt deltagande i stridigheter genom vilket en civilist förlorar sitt skydd mot att anfallas.

3.4.1 Civilas direkta deltagande i stridigheterna

Att ett direkt deltagande i stridigheter innebär att man mister sin status som civilist och därmed också sitt skydd har diskuterats länge i doktrin, blivit kodifierat i många av de humanitärrettsliga traktaten⁷³ samt har blivit bekräftad genom ett antal folkrättsliga domar, framför allt från ICTY.

Begreppet har således en fast plats inom ramen för en diskussion om distinktionsprincipen och detta särskilt inom ramen för den icke-internationella väpnade konflikten. Problemet på vilket begreppet bygger på är att särskiljandet mellan kombattanter inte alltid i praktiken är ett tillräckligt kriterium för att skydda civila från anfall och detta problem är särskilt vanligt i just de icke-internationella konflikterna. Förvisso kan problemet också uppstå i den internationella väpnade konflikten men fokus kommer här att ligga på den icke-internationella aspekten.

Begreppet har förekommit en del i den folkrättsliga praxisen och då särskilt från krigsförbrytartribunalen över det förra Jugoslavien, ICTY. Av intresse är tre domar, *Blaskic*⁷⁴, *Blagojevic and Jokic*⁷⁵ och *Tadic*⁷⁶. Med Kleffners ord kan dessa tre domar sägas representera varsin syn på hur man bör definiera ett direkt deltagande i icke-internationella väpnade konflikter.

---

⁷³ Jfr Kapitel 3.1 samt 3.2

⁷⁴ ICTY Trial Chamber, *Prosecutor v. Blaskic (IT-95-14)*, 3.3.2000

⁷⁵ ICTY Trial Chamber, *Prosecutor v. Blagojevic and Jokic (IT-02-60)*, 17.1.2005

⁷⁶ ICTY Trial Chamber, *Prosecutor v. Tadic (IT-94-1)*, 7.5.1997

Först den så kallade medlemskapssynen som ger vid handen att ett direkt deltagande i en icke-internationell väpnad konflikt utgörs av ett medlemskap i en väpnad grupp, vilket enligt honom finner stöd i *Blaskic*. Problemet med denna syn är att medlemskapet kan vara notoriskt svårt att definiera i icke-statliga beväpnade grupper. Vidare finns handlingssynen med stöd i *Blagojevic and Jokic* som enligt Kleffner bygger på att det direkta deltagandet endast kan definieras genom att individen företar särskilda handlingar och därigenom förlorar sitt skydd. Den tredje synen är vad Kleffner kallar för det direkta deltagandets glidande skala med vilket han avser ICTYs resonemang i *Tadic* som bygger på att om en individ är medlem i en väpnad grupp så är dennes direkta deltagande konstant och individen därför ett konstant legitimt mål, å andra sidan skulle civila endast förlora sitt skydd under deltagandets fortvarande.⁷⁷ Kleffner konstaterar att den mest lämpliga av synerna är den som bygger på medlemskap, då den bäst upprätthåller likheten mellan de olika personkategorierna.⁷⁸

I den folkrättsliga doktrinen förtjänar särskilt ICRCs *Interpretive Guidance on the Notion of Direct Participation* att nämnas som enligt författaren Nils Melzer har som mål att utreda hur den humanitära rätten ser på detta begrepp.⁷⁹ För detta ändamål upprättat han tre frågeställningar⁸⁰;

- Vem är civilist i distinktionsprincipens ögon?
- Vilka handlingar är att anse som direkt deltagande?
- Vilka faktorer avgör skyddsförlusten?

Dessa frågor bör anses kunna utgöra grundstommen i alla försök att utreda begreppets innebörd och framförallt räckvidd.

Melzer sammanfattar sedan sina slutsatser i 10 stycken rekommendationer som tillsammans åtminstone bör ge en stabil grund för bedömningen av det direkta deltagandets omfång. I kommentaren till Rekommendation II gör han i likhet med den gällande sedvanerätten gällande att man bör definiera

---

⁷⁷ Kleffner, a.a. s. 330ff.

⁷⁸ Kleffner, a.a. s. 330.

⁷⁹ Melzer, a.a s. 992.

⁸⁰ Melzer, a.a s. 994.

civila negativt så som icke-medlemmar i antingen en stats väpnade styrkor eller i en organiserad väpnad grupp (så som en beväpnad icke-statlig aktör). Alltså är medlemskapet i framförallt den sistnämnda av stor vikt för att kunna avgöra om en individ är civil eller inte. Melzer väljer på grund av svårigheten att definiera ett medlemskap i en sådan, ofta löst organiserad organisation, låta definitionen vila på huruvida en person intar en kontinuerligt stridande funktion⁸¹, vilken i mån av tillgängliga underättelser bör vara enklare att avgöra än ett *de facto* medlemskap. Intas en sådan funktion är en person alltså medlem av en organiserad väpnad grupp och har därmed förlorat sitt skydd gentemot att bli attackerad.⁸² Metoden liknar det Kleffner kallar för deltagandets glidande skala och har således förankringen i ICTYs praxis.

Genom denna definition försöker Melzer att öka de statliga väpnade styrkornas handlingsfrihet gentemot väpnade grupper eftersom dessa, som visats ovan, med en oklar distinktionsprincip njuter av en stor fördel i konflikter så som den i Afghanistan.

Medlemmar som inte innehar en sådan funktion och övriga civila är dock fortfarande skyddade så länge de inte med en handling uppfyller de i rekommendation V beskrivna kriterierna.⁸³ Starkt förenklat är handlingar enligt dessa att anse som direkt deltagande om de överstiger ett visst mått av våldsamhet⁸⁴, en direkt kausalitet mellan handlingen och en eventuell skada⁸⁵ samt att handlingen måste rent faktiskt vara avsedd att bidra till konfliktens utgång⁸⁶. Det sistnämnda kriteriet är ämnat att ställa grupper så som smugglare och andra kriminella utanför tillämpningsområdet, då dessa aktiviteter inte faller inom den humanitära rätten.

---

⁸¹ Melzer, a.a s. 1006.

⁸² Melzer a.a. s. 1034ff.

⁸³ Melzer, a.a. sid 1016

⁸⁴ Det engelska uttrycket är: Threshold of harm. Med detta menas att handlingen måste vara ägnad åt att försvaga den andra parten militärt.

⁸⁵ Eng: Direct Causation.

⁸⁶ Melzer kallar detta för ”The Belligerent Nexus”, en mycket kryptisk benämning på en relativ lättförståelig regel.

Melzers position genom vilken han försöker förena medlemskapet och en individs grad av involvering i en väpnad grupp får anses vara ett stort steg framåt för distinktionsprincipen så som en helhet. Föreningen av militär nödvändighet, alltså statliga väpnade styrkors behov av att kunna attackera sina motståndare, och behovet av skydd för civilbefolkningen ökar sannolikheten för att begreppet i sig och distinktionsprincipen i stort faktiskt tillämpas i icke-internationella konflikter.

3.5 Utmaningar för distinktionsprincipen i Afghanistankonflikten

Så som nämndes i inledningen står distinktionsprincipen inför ett antal utmaningar i dagens konflikter. Dessa utmaningar bottnar i att konflikter har skiftat från att vara rena fältslag till att utkämpas i närhet av civila, ofta också på det som på militärspråk kallas ”den humana terrängen”, med vilken befolkningen i ett konfliktområde avses. Istället för att övervinna fienden rent militärt försöker man vara framgångsrik genom att övertyga populationen om ens egen agenda för att undandra befolkningens stöd för de beväpnade icke-statliga aktörerna och genom detta skapa säkerhet och fred. Den motstående sidan har således som mål att destabilisera området och genom detta förstöra förtroendet för den statliga sidan, ofta genom att medvetet bryta mot distinktionsprincipen.⁸⁷

Särskilt i så kallade fredsframtvängande uppdrag, så som ISAF:s uppdrag i Afghanistan har denna variant av konflikt blivit allt vanligare, vilket i mångt och mycket beror på att de militära motståndarna inte vill utkämpa strider på grund av sin militära underlägsenhet. Samtidigt är det dock inte givet att konflikten uppfyller kriterierna i exempelvis Tilläggsprotokoll II för att bli ansedd som en icke-internationell väpnad konflikt, vilket gör frågan om hur mycket av den humanitära rätten som är tillämplig till ytterligare en komplikation i dessa konflikter.

---

⁸⁷ Geiß, Robin: ”Assymmetric Conflict Structures” I *International Review of the Red Cross*, Volume 86, Number 864, December 2006, s. 764ff.

Förskjutningen mot att konflikter idag har blivit mer befolkningsfokuserade istället för att vara fokuserade på landvinningar ger också upphov till ett antal nya aktörer i konflikter; arbetare, sjukvårdspersonal, lokalpolitiker.⁸⁸ Samtidigt har den humanitära rätten på grund av sin inherent tröghet haft svårt att snabbt anpassa sig till de nya konflikterna och har som ett resultat av detta kallats för att inte vara tillräckligt flexibel för att möta dessa utmaningar.⁸⁹ Som ett resultat av detta upplevda tillkortakommande, har bland andra Robin Geiß resonerat kring möjligheten att tillämpa den internationella rätten om mänskliga rättigheter som ett mer lämpligt rättsinstrument.⁹⁰ Han hävdar dock att detta inte vore en önskvärd utveckling då dels denna rättens regleringar av rätten att använda våld är för komplicerade för att användas praktiskt och det därutöver inte finns någon statlig praxis som skulle ge en sådan möjlighet vid handen.

Distinktionsprincipen är sammanfattningsvis trots en relativt omfattande reglering i både traktaträtten och sedvanerätten och en än mer omfattande doktrin långt ifrån fri från svårigheter och utmaningar när det kommer till dess utformning och framförallt tillämpning i icke-internationella väpnade konflikter.

---

⁸⁸ Melzer a.a. s. 993.

⁸⁹ Geiss, a.a s. 24.

⁹⁰ Geiss, a.a s. 23.

4 Analys

Efter en ingående undersökning i hur distinktionsprincipens personella dimension har utvecklats och är utformad idag kan man konstatera att principens plats som en av de mest centrala principerna i väpnade konflikter är väl befäst. I mina ögon är distinktionsprincipen rentav den enskilt viktigaste av de humanitärrättsliga principerna. Frågor om huruvida en byggnad är ett militärt eller civilt objekt eller hur mycket våld som vore proportionerligt att använda mot ett givet mål blir förhållandevis ointressanta om resultatet i slutändan av ett anfall blir civila skador eller dödsoffer. Just för att en stor del av syftet med den humanitära rätten som helhet är att skydda civilbefolkningen måste detta skydd också kunna omsättas i praktiken.

För detta ändamål är det centralt att ha en klart definierad skiljelinje mellan vem som är ett mål och vem som inte är ett mål. Denna i teorin så enkla åtskillnad blir dock i verkligheten vi lever mycket mer komplex. Särskilt framstående är denna komplexitet i icke-internationella väpnade konflikter, ett lämpligt exempel är den i skrivande stund ännu pågående Afghanistankonflikten. Med denna konflikt som pedagogiskt exempel är det enkelt att se att den klassiska distinktionsprincipen, där man positivt definierar kombattanter och sedan definierar civila negativt, idag inte överensstämmer med konfliktens verklighet. Dels finns inga kombattanter i den klassiska meningen, med rätt att delta i konflikten och den omvända rätten att bli krigsfånge i denna typ av konflikt. Men framförallt kan individer som *per se* hade definierats som civila vara delaktiga i stridshandlingar och då kan det inte vara rimligt att dessa är skyddade. Det finns alltså frågor att lösa för bägge sidor i en sådan konflikt.

Följderna av en oklar distinktionsprincip kan konstateras endast ha nackdelar. Civilbefolkningen lider av att genom sin blotta existens i ett konfliktområde ständigt riskera att bli bekämpade på felaktig grund av styrkor som misstar sig om deras folkrättsliga status och bekämpar civila

således i tron om att dessa är stridande parter. Dessa misstag leder närmast per automatik till att civilbefolkningens benägenhet att stödja de beväpnade icke-statliga aktörerna ökar, vilket har följden att konflikten är så gott som omöjligt att vinna för någon av parterna. Med utgångspunkten att ett sådant övervinnande på sikt ger området fred, åtminstone delvis, ökar svårigheten att vinna risken för att konflikten blir mycket utdragen och civilbefolkningen således lider under mycket lång tid.

De enda som gynnas av en oklar distinktionsprincip är väpnade grupper som använder sig av inhumana metoder i sin krigsföring så som att medvetet förvilla de statliga väpnade styrkorna genom civila kläder och dylikt. Ett sådant gynnande strider uttryckligen mot den internationella humanitära rättens grundläggande syfte, att i konflikter injicera humanitetens tankar och att skydda civila.

Det kan, som nämnts i kapitel 3, också konstateras att distinktionsprincipens utveckling på grund av de svårigheter som den möter har gått från att skilja mellan civila och icke-civila till att särskilja mellan flera personkategorier. Utvecklingen mot att se begreppet direkt deltagande som avgörande för frågan om skydd spelar här en mycket viktig roll. Diskussionen kring synerna på vad som ska utgöra ett direkt deltagande är ett utmärkt exempel på denna utveckling, som är viktig för att principen ska förbli relevant.

Slutsatserna i ICRCs riktlinjer, vilka onekligen har stora likheter med Kleffners syn på deltagandets glidande skala, är härvid ett stort steg i rätt riktning enligt min mening. Dessa slutsatser siktar på att göra distinktionen beroende av dels en persons direkta deltagande men också huruvida denna personen utövar deltagandet kontinuerligt eller endast spontant.

Detta är en tämligen lyckad konstruktion eftersom den lyckas väga samman den humanitära rättens två stora faktorer, den militära nödvändigheten och det humanitära målet att skydda liv. De militära behoven uppfylls genom att individer faktiskt kan anfallas i kraft av en eventuell kontinuerlig

stridsfunktion innan de har agerat våldsamt och samtidigt är ändå målet uppfyllt genom att den allmänna humanitära försiktigheten påbjuder ett återhållsamt användande av våld.

I ljuset av den stundande tillbakadragningen från Afghanistan under 2014 lär konflikten som sådan trappas ned avsevärt och situationen för de civila förhoppningsvis bli tryggare vad gäller risken att falla offer för oklara distinktioner i samband med stridshandlingar. Samtidigt är det dock troligt att användningen av beväpnade obemannade flygfarkoster, så kallade drönare, kommer att öka för att förhindra att historien upprepar sig och Afghanistan åter blir en grogrund för internationell terrorism.

Om dessa flygfarkoster är det mest lämpliga medlet för detta ändamål kan ifrågasättas men det står klart att deras användande kräver en humanitärrettsenlig tillämpning av distinktionsprincipen, annars riskerar antalet civila som dödas av misstag bli stort, vilket är ett moraliskt och folkrättsligt ohållbart resultat.

Man måste slutligen också konstatera att distinktionsprincipens utveckling med hänsyn till icke-internationella konflikter är långt ifrån färdig och att det återstår mycket arbete och många förhandlingar stater emellan innan den kan bli så tydlig som konflikterna kräver. Detta kräver såklart också att stater till en viss grad släpper sin egen stolthet och ökar sin kompromissvilja samt inser vikten av en väldefinierad och användbar distinktionsprincip. Principens framtid ter sig med andra ord intressant för både folkrättsjurister och militära strateger men framför allt för civilbefolkningar i världens konfliktområden.

Käll- och litteraturförteckning

Källor

Statens offentliga utredningar

SOU 1984:56 Folkkrätten i väpnad konflikt- svensk tolkning och tillämpning

Sveriges överenskommelser med främmande makt

SÖ 1953:14-17 Genèvekonventionerna I-IV rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter

SÖ 1979:22 Tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter

SÖ 1979:23 Tilläggsprotokoll II till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter

Internationella dokument

Instructions for the Government of Armies of the United States in the Field (Lieberkoden)

Declaration Renouncing the Use, in Time of War, of Explosive Projectiles Under 400 Grammes Weight. Saint Petersburg, 29 November / 11 December 1868

Litteratur

Alexander, Amanda: "The Genesis of the Civilian" I *Leiden Journal of International Review*, Volume 20, Issue 2, 2007

Bothe, Michael: *Direct Participation in Hostilities in Non-International Armed Conflict*, Expert Paper submitted to the Second Expert Meeting on the Notion of Direct Participation in Hostilities, Haag, 25-26 oktober 2004

Bugnion, Francois: "Just wars, wars of aggression and international humanitarian law" I: *International Review of the Red Cross*, Volume 84, Number 847

Crawford, Emily: *Unequal before the Law: The Case for the elimination of the Distinction between International Armed Conflict and Non-International Armed Conflict*, Sydney Law School Research Paper No. 11/28, 2011

El-Dakkak, Said: "International humanitarian law lies between the Islamic concept and positive international law" I: *International Review of the Red Cross*, Number 275, March-April 1990

Geiß, Robin: "Assymmetric Conflict Structures" I: *International Review of the Red Cross*, Volume 86, Number 864, December 2006

Henckaerts, Jean-Marie; Doswald-Beck, Louise: *Customary International Humanitarian Law*, Första upplagan, Cambridge 2005

Kleffner, Jann: "From Belligerents to Fighters and Civilians Directly Participating in Hostilities – on the Principle of Distinction in Non-International Armed Conflict" I *Netherlands International Law Review*, Volume 54, Issue 2, August 2007

Lindnerfalk, Ulf: *Folkrätten i ett nötskal*, Upplaga 2:2, Lund 2012

McDonald, Avril: *The challenges to International Humanitarian Law and the Principles of Distinction and Protection from the increased Participation of Civilians in Hostilities*, Expert Paper

Melzer, Nils: "Interpretive Guidance on the Notion of Direct Participation in Hostilities under International Humanitarian Law" I: *International Review of the Red Cross*, Volume 90, Number 872, Deember 2000

Quénivet, Noëlle: "The 'War on Terror' and the Principle of Distinction in International Humanitarian Law" i *Colombian Yearbook of International Law*, 2010

Sassóli, Marco; Bouvier, Antoine; Quintin; *How does Law Protect in War?* Tredje upplaga, Genève 2011

Understanding Afghan Culture. Analyzing the Taliban Code of Conduct: Reinventing the Layeha, Naval Postgraduate School, 6 augusti 2009

van Creveld, Martin, *The transformation of War*, Första upplagan, New York 1991

Elektroniska källor

Javier Guisández Gómez, *The Law of Air Warfare*, publicerad den 30 juni 1998, senast hämtad den 8/1-2014 från:

<http://www.icrc.org/eng/resources/documents/misc/57jpcl.htm>

Protocols I and II additional to the Geneva Conventions, publicerad den 1 januari 2009, senast hämtad den 8/1-2014 från:

<http://www.icrc.org/eng/resources/documents/misc/additional-protocols-1977.htm>

Reagan, Ronald: *Message from the President of the United States Transmitting The Protocol II Additional to the Geneva Conventions of August 12, 1949, and relating to the protection of Victims of Noninternational Armed Conflicts, concluded at Geneva on June 10, 1977*
http://www.loc.gov/rr/frd/Military_Law/pdf/protocol-II-100-2.pdf.

Uppslagsdatum: 7/1-2014

San Remo Manual on the Law of Non-International Conflict,
<http://www.iihl.org/iihl/Documents/The%20Manual%20on%20the%20Law%20of%20NIAC.pdf> Uppslagsdatum: 7/1-2014

Rättsfallsförteckning

Internationella domstolen i Haag

”Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons, Advisory Opinion”,
I.C.J. Reports 1996, s. 226

Internationella krigsförbrytartribunalen för det forna Jugoslavien

ICTY Trial Chamber, *Prosecutor v. Blagojevic and Jokic*, mål: IT-02-60,
datum: 17.1.2005

ICTY Trial Chamber, *Prosecutor v. Blaskic*, mål: IT-95-14, datum: 3.3.2000

ICTY Trial Chamber, *Prosecutor v. Blaskic*, mål: IT-95-14, datum: 3.3.2000